

**REKTOR BORAS:
S VIŠE OD 8000
ZAPOSLENIH JEDAN
SMO OD NAJVEĆIH
POSLODAVACA
U HRVATSKOJ**

Po broju studenata spadamo među 15 najvećih sveučilišta u Europi, a sa zagrebačkog Sveučilišta dolazi 57 posto svih objavljenih radova hrvatskih znanstvenika te ono čini barem polovicu hrvatske znanosti, podsjetio je rektor Damir Boras uzvanike na svečanom obilježavanju Dana Sveučilišta 3. studenoga. Najviše radova i najviše doktorata dolazi iz STEM područja, a za 35 projekata financiranih iz europskog programa Obzor 2020 u 2016. sastavnice Sveučilišta primile su više od sedam milijuna eura.

Nastavak na 6. str.

hrvatska sveučilišta

**GODINA I.
BROJ 1
15. STUDENOGA
2017.**

SVEUČILIŠNA ZAJEDNICA TREBA VLASTITE MEDIJE

Pred čitateljima je prvi broj zajedničkog glasila svih hrvatskih sveučilišta, uključujući i mostarsko. Prvo sveučilišno glasilo u demokratskoj Hrvatskoj, mjesečnik *Universitas*, osnovalo je 2009. Sveučilište u Splitu. Godine 2014. *Universitas* prerasta u zajednički list splitskog i zagrebačkog sveučilišta, da bi Rektorski zbor u proljeće ove godine odlučio pokrenuti novi mjesečnik, koji držite u ruci, *Hrvatska sveučilišta*. Naših devet nacionalnih sveučilišta zajedno čine ne samo najveći, nego i neusporedivo najvažniji hrvatski koncern jer se u njemu proizvodi ono što je i za nacionalnu državu i za moderno društvo najvažnije: „ljudski kapital“, da i ovdje upotrijebimo tu ciničnu neoliberalnu kovanicu. Stoga je odluka akademske zajednice da organizira vlastite medije možda ponešto zakašnjela, ali posve je legitimna.

Trostruko legitimna! Prvo, najširoj javnosti valja učiniti vidljivijim golem društveni značaj sveučilišta. Drugo, treba ojačati samosvijest same akademske zajednice o važnosti vlastite civilizacijske uloge. I treće, silno je važno ugroziti medijski monopol stranačkih, korporativnih i grupnih interesa koji vrijednosti i društvenom ulogu akademske zajednice – kad ih u rijetkim prilikama ne ignorira – organizirano razara.

Što se ovoga glasila tiče, njegove su funkcije uvelike predodređene mjesečnim ritmom izlaženja i opsegom od osam novinskih stranica. Od triju mogućih zadaća – informativne, promotivne i kritičko-analitičke – poželjno bi se bilo fokusirati na ovu treću. I ovaj je broj bio tako zamišljen, ali što da radite kada i privatni mediji i javna TV jednoglasno prešute rođendan našega najvećeg Sveučilišta na kojemu premijer nastupi programatski, a najbolji profesori i studenti bivaju nagrađeni.

Riječju, od čitateljica i čitatelja očekujemo i pomoć i strpljenje jer hrvatska akademska zajednica kao da nije svjesna svoje snage pa za korektivnu društvenu ulogu rijetko priskrbi dovoljno samopouzdanja, a za unutarakademska kritičku samorefleksiju nedostaje i pravih kriterija i dovoljne mjere samopoštovanja.

Duško Čizmić Marović

PREDSJEDNIK VLADE ANDREJ PLENKOVIĆ NA DANU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU:

U prvom redu: ministrica Blaženka Divjak, izaslanica Predsjednice RH Renata Margaretić Urlić, potpredsjednik Sabora akademik Željko Reiner, premijer Andrej Plenković, predsjednik Rektorskog zbora RH Vlado Guberac

MODERNIZACIJA OBRAZOVANJA NAŠ JE STRATEŠKI CILJ

„Znanje i informacije su dostupniji nego ikada ranije, obrazovanje je javno i dostupno svima, a informacijska i digitalna revolucija, kao i svakodnevne novine u znanosti i tehnologiji ubrzano mijenjaju i način na koji učimo, pamtimo i prenosimo znanje mlađim generacijama. U takvom kontekstu sustav znanosti i obrazovanja zahtijeva kontinuirano unaprjeđivanje kako bi nastavio na odgovarajući način ispunjavati svoju društvenu ulogu“, rekao je na Danu Sveučilišta predsjednik Vlade RH Andrej Plenković.

Nastavak na 2. str.

Vlado Guberac
predsjednik Rektorskog zbora Republike
Hrvatske

Zagrebačko je Sveučilište najveće, svima nam je najviše pomoglo, i raduje me da kao predsjednik Rektorskog zbora pred ovoliko uglednika mogu potvrditi da zagrebačko Sveučilište ne zovemo bez razloga Alma Mater – majkom hraniteljicom svih hrvatskih sveučilišta.

Akademik Željko Rainer
izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora

Budući da ovdje predstavljam Hrvatski sabor, želim podsjetiti na riječi velikog hrvatskog književnika i političara, bana Ivana Mažuranića, izgovorene upravo u Hrvatskom saboru: „Prije svega treba ljubiti svoj narod, a štovati ostale“. Naučimo tome i naše studente, jer bez toga bi mnogo toga drugoga što ćemo ih naučiti bilo tek od ograničene koristi.

Ulaganje u znanost i obrazovanje ulaganje je u budućnost Hrvatske

*SVEUČILIŠTE U
ZAGREBU IMA
NEMJERLJIV
UTJECAJ NA
OBLIKOVANJE
HRVATSKE
DRŽAVE,
PORETKA
I DRUŠTVA*

Nastavak s 1. stranice

Izuzetno mi je drago što mogu biti ovdje danas i zajedno s vama obilježiti Dan Sveučilišta u Zagrebu, najstarijeg, najvećeg i najznačajnijeg hrvatskog sveučilišta. Ovo je 349. akademska godina od osnutka i dobivanja statusa sveučilišne ustanove 1669., što je potvrđeno na saboru Hrvatskoga kraljevstva na današnji dan, 3. studenoga dvije godine kasnije, 1671. godine. Naravno da je djelovanje akademske zajednice, znanstveno istraživanje i prijenos znanja uvelike evoluirao od sredine 17. stoljeća do onoga što je zadaća sveučilišta danas u 21. stoljeću. Znanje i informacije su dostupniji nego ikada ranije, obrazovanje je javno i dostupno svima, a informacijska i digitalna revolucija, kao i svakodnevne novine u znanosti i tehnologiji ubrzano mijenjaju i način na koji učimo, pamtim i prenosimo znanje mladim generacijama. U takvom kontekstu, sustav znanosti i obrazovanja zahtijeva kon-

tinuirano unaprijeđivanje kako bi nastavio na odgovarajući način ispunjavati svoju društvenu ulogu. Kao što i sam korijen riječi „sveučilište“ i „universitas“ sugeriraju, zadaća sveučilišta je sveobuhvatno razvijati različita područja znanosti i umjetnosti, potičući specijalizacije, ali i izgrađujući u obrazovnom procesu cjelovite osobe. S gotovo 70.000 studenata na svoje 33 sastavnice, što je skoro svaki drugi student u Hrvatskoj, Sveučilište u Zagrebu nastavlja imati nemjerljiv utjecaj na oblikovanje hrvatske države, našeg poretk i društva, kao što je imalo i kroz protekla desetljeća i stoljeća. Razvoj hrvatske nacionalne intelektualne i kulturne baštine na Sveučilištu u Zagrebu ne bi bio moguć bez snažnog uporišta u društvenim i humanističkim znanostima.

Značaj ljudskog kapitala

Istodobno, trend kojeg pratimo na europskim i svjetskim sveučilištima – rast interesa za prirodne i tehničke znanosti, očituje se i na zagrebačkom Sveučilištu koje je u tom području primjer kvalitete svjetskih razmjera. Kao Vlada Republike Hrvatske dobro razumijemo sve to, ne samo zato što je velik dio članova Vlade studirao ili čak i predavao na nekoj od sastavnica Sveučilišta, nego i zato što znamo da moderno društvo i gospodarstvo počivaju na ljudskom kapitalu više nego na bilo kojem drugom faktoru. Stoga potičemo razvoj vrhunskih

Premijer Andrej Plenković i ministrica Blaženka Divjak s rektorom Damirom Borasom i prorektorima Mladenom Janjaninom i Miljenkom Šimpragom

sveučilišta. Naš cilj je podizati mlade ljude koji će stvoriti intelektualni kapital i imati jasna vrijednosna i identitetska uporišta, uz široko opće znanje i otvorenost prema svijetu. Modernizacija sustava znanosti i obrazovanja naš je strateški cilj oko čijih je osnovnih načela potreban široki nacionalni, pa mogu reći i akademski konsenzus, jer jedino tako može uspjeti. To nije jednostavna zadaća, ali na tome ćemo ustrajati u aktivnostima koje poduzimamo. I u tome, kao i u ostalim pitanjima javnih politika, ostajemo otvoreni za doprinos, sugestije, partnerstvo i savjete akademске zajednice, koja ima posebnu odgovornost u društvu, i inovativnu, i predvodničku, pa i korektivnu ulogu. Zbog svega toga povećavamo izdvajanja za znanost i obrazovanje. Proračun Ministarstva rastao je i jučer usvojenim rebalansom, a u idućoj godini se povećava za 2,5 posto, što zasigurno nije ono koliko bismo željeli, ali smo na taj način poslali jasnu poruku

*GLEDATI
NAPRIJED, BITI
KONKURENTNI,
NAGRAĐIVATI
IZVRSNOST
INSTITUCIJA I
POJEDINACA.*

da je rast i ulaganje u znanost i obrazovanje ulaganje u budućnost Hrvatske. Za 10 odabranih znanstvenih centara izvrsnosti izdvojeno je 374 milijuna kuna kako bismo razvijali inovativnost i pojačali međunarodnu konkurentnost hrvatske znanosti. Kako pravo na visoko obrazovanje ne bi imali samo oni koji si to mogu priuštiti, uvelike smo povećali broj stipendija za studente nižeg socio-ekonomskog statusa. Samo za aktualnu akademsku godinu osigurali smo 4600 stipendija za najugroženije učenike i studente i 3400 stipendija za studente prirodnih, biotehničkih i tehničkih znanosti, a do 2023., kao što je ministrica prije nekoliko dana javno kazala, planiramo dodijeliti 17.000 STEM stipendija ukupne vrijednosti preko 180 milijuna kuna.

8000 novih ležajeva

Značajna sredstva, 1,1 milijardi kuna, ulažemo i u rekonstrukciju i modernizaciju postojećih te izgradnju novih studentskih

Renata Margaretić Urlić
izaslanica Predsjednice
Republike Hrvatske

Prenosim pozdrave Predsjednice RH svim članovima zagrebačke sveučilišne zajednice, jedne od najvažnijih društvenih snaga koja je sposobna pridonijeti intenzivnijem uključivanju Hrvatske u suvremene europske i svjetske tokove razvoja.

Jelena Pavičić Vukičević
izaslanica gradonačelnika
grada Zagreba

Dies Academicus izvrсна je prigoda da se svake godine iznova prisjetimo važnosti Sveučilišta u Zagrebu, generatora znanstvenog, umjetničkog, gospodarskog i društvenog razvoja, ne samo u gradu Zagrebu, već i u Republici Hrvatskoj.

POSEBNA PRIZNANJA REKTORA: Patrik Risteski, student Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta, Mira Medović, studentica Agronomskoga fakulteta, Dina Levačić, studentica Edukacijsko-rehabilitacijskoga fakulteta, Dominik Družeta, Sandro Gašpar student Medicinskoga fakulteta

POZDRAVNA RIJEČ MINISTRICE DIVJAK

Autonomija i odgovornost

Sveučilište u Zagrebu stožerna je institucija u Republici Hrvatskoj koja je kroz 348 godina, jer smo sada na početku 349. akademske godine, bila generator društveno-gospodarskog i duhovnog razvoja u Republici Hrvatskoj. Stoga mi je izuzetna čast biti danas s vama ovdje i čestitati vama, zapravo svima nama, Dan Sveučilišta u ime Ministarstva znanosti i obrazovanja i mene osobno. Uloga Sveučilišta i danas je nezaobilazna i očekuje se da Sveučilište preuzme odgovornost za pokretanje i održavanje pozitivnih procesa u Republici Hrvatskoj. Preduvjet za takvo djelovanje sveučilišta je, prije svega, autonomija, ali i preuzimanje odgovornosti, jer nema autonomije bez odgovornosti. Drugo, kako bi sveučilište imalo pokretačko potencijala za gospodarstvo i društvo, prije svega mora samo njegovati kulturu kvalitete i izvrsnosti te izroniti iz mentaliteta uravnilovke. Potrebna za izvrsnošću uvijek je osobna.

djelu izvrsnost, mogući su iskorači na razini sveučilišta, koje onda postaje generator razvoja na nacionalnoj razini.

Jednake prilike svima

Ipak, odgovornost je čelnih ljudi nezaobilazna. Tu je odgovornost na rektoru i prorektorima sigurno velika, i sigurno im u toj situaciji nije jednostavno ni lagano s obzirom na to da trebaju osigurati jednake prilike svim studentima bez obzira na to jesu li oni studenti znanstveno orijentiranih ili stručno orijentiranih studija, jednake prilike za napredovanje muškarcima i ženama, priliku da mladi i sposobni ostanu na sveučilištu i pridonose. Jer, kao što je napisao Ivo Andrić: „Jadan je onaj koji mora nekoga poniziti da bi sebe uzdigao“. U tom kontekstu vidim posebno značajnu ulogu sveučilišta koje promovira i njeguje jednake prilike, izvrsnost i kulturu kvalitete.

U svim tim stremljenjima i promjenama Sveučilište u Zagrebu ima potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja i mene osobno te čestitam upravi Sveučilišta i svima onima koji rade, studiraju i djeluju na Sveučilištu na svim uspjesima, a oni nisu mali, veliki su u proteklih godinu dana, a posebno zahvaljujem i čestitam svim laureatima koji će danas dobiti nagrade i priznanja i sa svima se radujem.

Blaženka Divjak,
ministrica
znanosti i
obrazovanja RH

POSEBNA PRIZNANJA REKTORA

Prof. Hrvoje Sikirić,
Pravni fakultet

Prof. Nikola Đaković,
Medicinski fakultet

Prof. Damir Knjaz,
Kineziološki fakultet

Nenad Milijaš, mag. inf.,
ravnatelj varaždinskog
Studentskog centra
Sveučilišta u Zagrebu

smještajnih kapaciteta. Osigurali smo preko 8000 ležajeva u studentskim domovima diljem Hrvatske. Želimo gledati naprijed, biti konkurentni te poticati i nagrađivati izvrsnost, kako institucija, tako i pojedinaca. Na današnjem Danu Sveučilišta bit će uručen niz nagrada za izvrsnost. No ono koje bih posebno izdvojio je priznanje rektora Sveučilišta u Zagrebu studentima za postignuti uspjeh međunarodnoga značaja – u znanosti, istraživanju i sportu. Sva postignuća nagrađenih studenata i profesora rezultat su godina istraživanja i predanoga rada, ali i prijašnjih doseg i otokrića brojnih znanstvenika i istraživača zagrebačkog Sveučilišta. Stoga je ova obljetnica ujedno i prilika za odavanje priznanje svim zaslužnim članovima naše akademske zajednice, kao i za spomen na one koji više nisu s nama. Svi koji su svoj rad utkali u uspjeh Sveučilišta, njegovi bivši i aktual-

ni studenti, a osobito i mladi ljudi koji će danas primiti rektorovo priznanje, zaslužuju da se nastavi s izgradnjom suvremenog i modernog europskog sveučilišta, utemeljenog na višestoljetnoj tradiciji visoke kvalitete i izvrsnosti. U dinamičnom europskom i svjetskom okruženju, rastućoj konkurenciji, dakle učincima i integracije i globalizacije, i promijenjenim uvjetima stjecanja znanja, Sveučilište u Zagrebu treba ostati nositelj izvrsnosti i inovativnosti u znanosti i visokom obrazovanju te sam uvjeren da ćete kao profesori značajno pridonijeti tom uspjehu koji je pred svima nama. Pri tome će imati punu podršku Vlade Republike Hrvatske, ali kao pravnik neću zaboraviti spomenuti, i Ustavom zajamčenu akademsku autonomiju. U ime Vlade Republike Hrvatske, svih mojih kolega, želim svim profesorima i zaposlenicima, bivšim i sadašnjim studentima te Upravi Sveučilišta još jednom čestitati ovaj Dan Sveučilišta u Zagrebu!

Nacionalna sveučilišta jedinstvenog hrvatskog visokoobrazovnog prostora

ATLAS HRVATSKOG PROSTORA VISOKOG OBRAZOVANJA

Na odluku da na jednome mjestu objavimo elementarne podatke o svim hrvatskim sveučilištima ponukale su nas teškoće da do tih podataka uopće dodemo. Jer ako je nama u redakciji trebalo više od tjedan dana istraživačkoga rada da dodemo do približnih ali pouzdanih brojki upisanih studenata, raspoloživih domskih kapaciteta, znanstveno-nastavnog osoblja i službenika na pojedinim našim sveučilištima, posve je jasno da prosječni član akademske zajednice o tome ne zna ništa, o „običnim“ građanima da i ne govorimo. A riječ je o uistinu elementarnim podacima bez kojih je pregled stanja i orijentacija u razvojnim pitanjima akademске zajednice naprosto nemoguća. Kakav je odnos „državnog“ i privatnog visokog obrazovanja; broja upisanih u pojedina znanstvena područja; brojčani odnos preddiplomskih, diplomskih i postdiplomskih studija; odnos stručnih i sveučilišnih studija; regionalni raspored visokoškolskih institucija; odnos upisanih i diplomiranih; rastu li ili opadaju proračunska sredstva za visoko obrazovanje zadnjih godina itd., pa o svemu tome, jednostavno rečeno, pojma nemamo. Razloga je mnogo – ni privatni mediji ni javna TV ne trude se upoznavati javnost s bitnim značajkama visokog školstva, sveučilišni su mediji u poveljama, rivalitet administrativno-upravne vertikale i sveučilišne autonomije priječi brži protok i onih podataka koji su valjda prikupljeni... Stoga smo odlučili priredivati i ovdje objavljivati niz preglednih karata bitnih dimenzija hrvatskog akademskog života, kao temeljnu pretpostavku orijentacije u pitanjima znanosti i visokoškolvstva. Atlas, takoreći, jedinstvenog hrvatskog visokoobrazovnog prostora. Funkcija atlasa, naravno, nije da nam prištedi putne troškove, nego da unaprijed dočara užitke stvarnih putovanja i izvuče nas iz provincijske čamotinje.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE, PULA

2006.

Pri odluci o osnivanju Sveučilišta u Puli početkom 21. stoljeća ključne su bile višestoljetne specifičnosti povijesnog i kulturnog razvoja Istre. Uzevši ime hrvatskog preporoditelja iz 19. st. biskupa Jurja Dobrile, Sveučilište se razvojno oslonilo na opredjeljenje iz pedesetih godina prošlog stoljeća da su Istri najpotrebniji ekonomisti i učitelji. Odlučujući poticaj toj orijentaciji dali su ekonomist Mijo Mirković i književnik i pedagog Tone Perušić koji su 1960. osnovali studij ekonomije, a 1961. Pedagošku akademiju. Današnje Sveučilište izvodi 38 studijskih programa iz društveno-humanističkih i interdisciplinarnog područja. Sveučilišni je život organiziran na 10 sastavnica: fakultetima Ekonomije i turizma, Odgojnih i obrazovnih znanosti i Filozofskom, na Muzičkoj akademiji, na sveučilišnim odjelima za Informacijsko-komunikacijske tehnologije, za Prirodne i Zdravstvene te za Tehničke studije, u centrima Kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma i za Kompetencije u (cjeloživotnom) obrazovanju te u Sveučilišnoj knjižnici i Studentskom centru.

Alfio Barbieri, rektor

Studenata	3641
Nastavnika	273
Službenika	72
Ležajeva	144

SVEUČILIŠTE U RIJECI

1973.

Riječko je sveučilište osnovano 1973. godine osamostalijavanjem visokoobrazovnih institucija u zapadnoj Hrvatskoj čiji korijeni sežu do Jezuitske gimnazije iz 17. stoljeća. Misija mu je doprinijeti sociokulturnoj tranziciji u društvo razvojno oslonilo na opredjeljenje iz pedesetih godina prošlog stoljeća da su Istri najpotrebniji ekonomisti i učitelji. Odlučujući poticaj toj orijentaciji dali su ekonomist Mijo Mirković i književnik i pedagog Tone Perušić koji su 1960. osnovali studij ekonomije, a 1961. Pedagošku akademiju. Današnje Sveučilište izvodi 38 studijskih programa iz društveno-humanističkih i interdisciplinarnog područja. Sveučilišni je život organiziran na 10 sastavnica: fakultetima Ekonomije i turizma, Odgojnih i obrazovnih znanosti i Filozofskom, na Muzičkoj akademiji, na sveučilišnim odjelima za Informacijsko-komunikacijske tehnologije, za Prirodne i Zdravstvene te za Tehničke studije, u centrima Kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma i za Kompetencije u (cjeloživotnom) obrazovanju te u Sveučilišnoj knjižnici i Studentskom centru.

Snježana Prijić-Samaržija, rektorica

Studenata	17.077
Nastavnika	2139
Službenika	489
Ležajeva	1306

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU

2003.

Preteča svekolikog suvremenog dubrovačkog visokog obrazovanja jest Collegium Ragusinum koji su 1624. osnovali jezuiti, a 1654. Senat Dubrovačke Republike proglasio javnim visokim učilištem. Dubrovnik je od davnina i kolijevka znanstvenih istraživanja u području pomorstva te društvenih i prirodnih znanosti. Beno Kotruljević napisao je 1458. godine četiri knjige „O trgovini i savršenom trgovcu“, prve te vrste uopće, a Nikola Sagroević prvu hrvatsku knjigu o navigaciji, tiskanu 1654. godine. Na Kolegiju se školovao i Ruder Bošković, najslavniji hrvatski znanstvenik. Novo razdoblje suvremenog visokog obrazovanja u Dubrovniku započinje osnivanjem Pomorskog, a zatim i Fakulteta za turizam i vanjsku trgovinu. Sveučilište u Dubrovniku danas provodi 26 studijskih programa u sklopu svih šest znanstvenih područja na osam odjela. U sklopu Sveučilišta djeluju i Institut za more i priobalje kao i Zavod za mediteranske kulture, dvije specijalizirane knjižnice te četiri centra: za turističku dokumentaciju i informacije, za jezike, za informatičku potporu i Studentski centar.

Nikša Burum, rektor

Studenata	2000
Nastavnika	361
Službenika	98
Ležajeva	/

SVEUČILIŠTE J. J. STROSSMAYERA U OSIJEKU

1975.

Tradicija visokoškolskog obrazovanja u Osijeku dulja je od tri stoljeća. U ovom je gradu 1707. osnovan Studium Philosophicum Essekini, a 1724. i Studium Theologicum Essekini, koji su 1735. uzdignuti na stupanj „generalnih visokoškolskih učilišta prvog razreda“. Suglasnost za osnivanje Sveučilišta u Osijeku Hrvatski je sabor donio 1975., a od 1990. ono u svome nazivu nosi ime Josipa Jurja Strossmayera, pravno sveučilište s dva fakulteta, poslije nazvano Universitas Jadertina, koje će 1553. dobiti status „privilegiranog sveučilišta“ s pravom dodjeljivanja najviših akademskih naslova, uključujući i doktorat. U epohi napoleonskih ratova Dalmacija postaje dijelom Francuskoga Carstva, a vlasti sveučilište ukidaju. Tada je osnovan licej na kojem su studenti stjecali zvanja liječnika, kirurga, ljekarnika, inženjera arhitekture, geodeta i pravnika. No zakratko jer nove austrijske vlasti taj privilegij dokidaju. Suvremeni razvoj zadarskog visokog školstva počinje 1955. osnivanjem Filozofskoga fakulteta pri Sveučilištu u Zagrebu, u čemu je veliku ulogu imao Miroslav Krleža. U Zadru danas djeluje najveće hrvatsko potpuno integrirano sveučilište s 25 odjela, četiri znanstvenoistraživačka centra i sveučilišnim dobrom Baštica.

Vlado Guberac, rektor

Studenata	18.720
Nastavnika	1645
Službenika	709
Ležajeva	650

SVEUČILIŠTE U ZADRU

2003.

Kada je 2003. počeo formalni rad novoga zadarskog sveučilišta, navršilo se 607 godina susljednog trajanja visokog školstva u Zadru, gradu sa sveučilišnom tradicijom najduljom u hrvatskim zemljama: još lipnja 1396. u Zadru je osnovana dominikanska visokoškolska ustanova Studium generale, pravo sveučilište s dva fakulteta, poslije nazvano Universitas Jadertina, koje će 1553. dobiti status „privilegiranog sveučilišta“ s pravom dodjeljivanja najviših akademskih naslova, uključujući i doktorat. U epohi napoleonskih ratova Dalmacija postaje dijelom Francuskoga Carstva, a vlasti sveučilište ukidaju. Tada je osnovan licej na kojem su studenti stjecali zvanja liječnika, kirurga, ljekarnika, inženjera arhitekture, geodeta i pravnika. No zakratko jer nove austrijske vlasti taj privilegij dokidaju. Suvremeni razvoj zadarskog visokog školstva počinje 1955. osnivanjem Filozofskoga fakulteta pri Sveučilištu u Zagrebu, u čemu je veliku ulogu imao Miroslav Krleža. U Zadru danas djeluje najveće hrvatsko potpuno integrirano sveučilište s 25 odjela, četiri znanstvenoistraživačka centra i sveučilišnim dobrom Baštica.

Dijana Vican, rektorica

Studenata	5780
Nastavnika	422
Službenika	168
Ležajeva	206

SVEUČILIŠTE SJEVER – KOPRIVNICA/VARAŽDIN

2015.

Najmlađe, osmo državno sveučilište u Hrvatskoj, osnovano je svibnja 2015. godine. Izraslo na temeljima razvojnih projekata Sveučilišta u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, a datira od 2001. kada je u Varaždinu pokrenut stručni studij na Visokoj elektrotehničkoj školi. Taj prvi studijski program u dvije je godine otvorio dva nova čime je prerastao u ustanovu višeg reda, veleučilište, koje dalje nastavlja širiti programe. Respektirajući potrebe građana na sjeverozapadu zemlje, regije s više od 500.000 stanovnika, predstavnici gradova Varaždina i Koprivnice dali su inicijativu za razvoj prvog regionalnog sveučilišta koje će ravnoopravno egzistirati u dvije županije. Početkom 2012. godine Koprivnica i Varaždin stječu osnivačka prava nad Međijskim sveučilištem te se preddiplomski studijski programi pokreću u Koprivnici, a diplomski u Varaždinu. Integracijom Veleučilišta u Varaždinu s Međijskim sveučilištem nastaje Sveučilište Sjever. Na Sveučilištu se danas izvodi 12 studijskih programa koji pokrivaju četiri znanstvena područja: umjetničko, biomedicinsko, društveno i tehničko.

Marin Milković, rektor

Studenata	2800
Nastavnika	358
Službenika	22
Ležajeva	844

SVEUČILIŠTE U SPLITU

1974.

Počeci visokoškolske nastave u Splitu sežu u srednjovjekovne katedralne škole, a nastavljaju se u novovjekim višim učilištima bogoslovije i filozofije. Osnivanjem Sveučilišnog liceja u splitskome Nadbiskupskom sjemeništu 1810. godine, pred više od 200 godina i formalno je začeto moderno Sveučilište u Splitu. Osnivanje suvremenog Sveučilišta u Splitu 1974. godine oslonilo se na tradiciju Pedagoške akademije iz 1945. te na otvaranje triju fakulteta 1960: Elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, Kemijsko-tehnološkog i Pravnog. U prvom desetljeću novoga milenija Sveučilište je prostorno ujedinjeno u suvremeni kampus koji sinergijski multiplicira pozitivne značajke akademske zajednice. U okrilju Sveučilišta danas je 11 fakulteta i umjetnička akademija iz svih šest znanstvenih područja te svih grana umjetnosti. Uz njih djeluje jedan međusveučilišni studij, četiri sveučilišna odjela te Sveučilišna knjižnica, Studentski centar i Kongresna dvorana. Navedene sastavnice nude 176 studijskih programa te svu potrebnu logistiku za studijski rad i rast kvalitete studijskog života.

Šimun Anđelino, rektor

Studenata	19.780
Nastavnika	1907
Službenika	444
Ležajeva	1189

SVEUČILIŠTE U MOSTARU

1977.

Jedino sveučilište na hrvatskom jeziku izvan granica države Hrvatske djeluje u Bosni i Hercegovini, u Mostaru. Osnovano prije 40 godina, razvija se uz svesrdnu pomoć Republike Hrvatske, njenih sveučilišnih institucija i znanstveno-nastavnih djelatnika. Sveučilište. Počeci mostarskog sveučilišta vezani su uz Franjevačku bogosloviju, a u novijoj povijesti uz Višu pedagošku, Višu tehničku i Višu poljoprivrednu školu te Pravnog i Ekonomskog fakulteta. Do 1992. te su sastavnice bule u sklopu Univerziteta Džemal Bijedić kad su, uz današnje ime i hrvatski jezik kao službeni, dobili i sve bitne značajke nacionalnog sveučilišta hrvatskog naroda u BiH. Vizija mostarskog sveučilišta postizanje je europskih standarda u visokom obrazovanju, izgradnju autoriteta znanja u interakciji s gospodarstvom i širim društvom, široka suradnja s drugim akademskim zajednicama u BiH, Europi i svijetu, s posebnim naglaskom na otvorenost i tolerantnost prema različitosti i na suradnju s akademskom zajednicom Hrvatske kao matične države hrvatskog naroda. Sveučilište ujedinjuje deset fakulteta i jednu akademiju u svih šest znanstvenih područja.

Zoran Tomić, rektor

Studenata	14.000
Nastavnika	1354
Službenika	197
Ležajeva	420

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

1669.

Zagrebačko je sveučilište začeto 1669. godine kad je hrvatsko-ugarski kralj Leopold I. Isusovačkoj akademiji u Zagrebu diplomom potvrdio status i povlastice sveučilišne ustanove, što ga čini najstarijim sveučilištem s neprekidnim radom u Hrvatskoj, ali i jednim od najdugovječnijih u Europi. Sabor Hrvatskog kraljevstva potvrđuje tu diplomu 1671. godine, i to 3. studenog, koji se danas slavi kao Dan Sveučilišta. Dulje od stoljeća, sve do 1773. i ukinuća reda odlukom pape Klementa XIV., ustanovu su vodili isusovci, a tri godine poslije carica Marija Terezija dekretom je utemeljila Kraljevsku akademiju znanosti... Suvremeno Sveučilište u Zagrebu otvoreno je listopada 1874., i na njemu se u prvom razdoblju razvijaju Filozofski, Pravni, Teološki i Medicinski fakultet. Nakon Prvog svjetskog rata osnivaju se Šumarski, Veterinarski i Tehnički fakultet, a 1942. i Farmaceutski. Odigravši presudnu ulogu u konstituiranju svih regionalnih sveučilišta, zagrebačko će do novog milenija hrvatskog naroda. Sveučilište ujedinjuje deset fakulteta i jednu akademiju u svih šest znanstvenih područja.

Damir Boras, rektor

Studenata	79.637
Nastavnika	7231
Službenika	2570
Ležajeva	7500

PRIRODNE ZNANOSTI

Prof. Branko Kaitner,
Prirodoslovno-
matematički
fakultetProf. Ivica Picek,
Prirodoslovno-
matematički
fakultet

TEHNIČKE ZNANOSTI

Prof. Đurđica
Parac Osterman,
Tekstilno-
tehnološki fakultetProf. Đurđa Vasić-Rački,
Fakultet kemijskoga
inženjerstva
i tehnologije

BIOMEDICINA I ZDRAVSTVO

Prof. Nada Čikeš,
Medicinski
fakultetProf. Andrija
Hebrang,
Medicinski
fakultetProf. Zdenka
Kalodera,
Farmaceutsko-
biokemijski fakultet

Sveučilište u Zagrebu stvara dobru polovicu i ukupne hrvatske znanosti

KRATICI STEM
DODAO BIH
EDUKACIJU I
PODUZETNIŠTVO
I DOBIO ESTEEM
SA ZNAČENJIMA
POŠTOVANJE I
VRJEDNOST

Nastavak sa 1. stranice

Danas slavimo 348. godišnjicu od osnutka Sveučilišta u Zagrebu“, rekao je na svečanosti proslavi Dana Sveučilišta 3. studenog rektor prof. dr. sc. Damir Boras. Sveučilište je s više od 8000 zaposlenih jedan od najvećih poslodavaca u Hrvatskoj, a po broju studenata je među 15 najvećih sveučilišta u Europi. Čak 57 posto svih objavljenih radova hrvatskih znanstvenika u znanstvenim časopisima u 2016. godini dolazi sa Sveučilišta u Zagrebu te ono čini barem polovicu hrvatske znanosti. „Ponajviše zbog znanstvenih radova objavljenih u prestižnim časopisima Nature i Science, našli smo se u 2016. godini oko 450. mjesta na Šangajskoj listi sveučilišta u svijetu što, na žalost, nismo ponovili i u 2017. Ipak, na Scimago listi trenutno smo na do sada najboljem 457. mjestu, dok smo prema broju publikacija na Leidenskoj listi na 358. mjestu“, rekao je rektor. Broj radova znanstvenika sa Sveučilišta koji su u bazi Web of

Science u kontinuiranom je porastu od 2013. do 2016. godine, unatoč teškoćama s financiranjem znanosti iz javnih izvora. Pritom treba istaknuti da je u kontinuiranom porastu i citiranost radova znanstvenika sa Sveučilišta te je danas najbolja u zadnjih pet godina. Najviše radova na Sveučilištu u Zagrebu objavljuje se u području koje danas popularno zovemo STEM, što je kratica za science, technology, engineering i mathematics, uključujući medicinu. Uz to treba istaknuti da je u 2016. godini 66 posto novih doktora znanosti na Sveučilištu bilo s fakulteta srodnih STEM-u, tj. iz područja prirodnih znanosti, tehničkih znanosti, biotehničkih znanosti, kao i biomedicine i zdravstva, a najviše ih je bilo s Medicinskog fakulteta, ukupno 88, i Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, ukupno 67. Od 641 nove teme disertacija u izradi, koje je Senat Sveučilišta odobrio u 2016., čak 73 posto bilo je iz prirodoslovnog, tehničkog, biomedicinskog i biotehničkog područja.

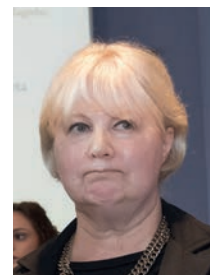
Na tragu svjetskih trendova Od upisanih studenata na pred-diplomske i integrirane studije Sveučilišta u prošloj akademskoj godini njih 46 posto upisalo je STEM ili srodne fakultete. „Time smo na tragu svjetskih pokazatelja i stremjenja te kroz obrazovanje tih budućih stručnjaka snažno doprinosimo bržem tehnološkom i gospodarskom razvoju naše zemlje“, istaknuo je rektor Boras. Popunjenost tih

Senat i prorektori
Sveučilišta u
Zagrebu, za
govornikom
rektor
Damir Boras

fakulteta bila je oko 90 posto ili više, a Sveučilišta 92 posto. U za naše društvo posebno važnom biomedicinskom i biotehničkom području popunjenost studijskih kapaciteta na prvoj godini studija bila je čak 97, odnosno 99 posto. Potrebno je uložiti dodatne napore da se poveća popunjenost mnogih studija na diplomskoj razini, koja je sa 108 posto izvršna jedino za studije iz područja biomedicine i zdravstva. Za 35 projekata financiranih iz europskog programa Obzor 2020 u 2016. sastavnice Sveučilišta primile su više od sedam milijuna eura, od čega su više od 90 posto dobile sastavnice Sveučilišta koje djeluju u STEM ili srodnim područjima (medicina, informatika, agronomija). Najviše sredstava iz programa Obzor 2020 uspjelo su privući Fakultet elektrotehnike i računarstva, Medicinski fakultet, Fakultet strojarstva i brodogradnje, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije te Građevinski fakultet. Od osam znanstvenih centara izvrsnosti koji su u protekloj go-

UPROŠLOJ
AKADEMSKOJ
GODINI 46
POSTO NOVIH
STUDENATA
UPISALO JE
STEM ILI
SRODNE
FAKULTETE

dini djelovali na Sveučilištu u Zagrebu, čak šest ih je iz STEM ili srodnih područja. Šest centara izvrsnosti sa Sveučilišta dobio je po oko 37 milijuna kuna za višegodišnje financiranje putem Europskog fonda za regionalni razvoj pa im je rektor Boras na tome od srca čestitao. Bespovratna sredstva dobio je i Sveučilišni Centar za prijenos znanja u biotehnologiji, kao dio Znanstvenog centra izvrsnosti za virusnu imunologiju i cjepiva Sveučilišta u Rijeci. „Vjerujem da bi naši znameniti STEM-ovci Mohorovičić i Bošnjaković“, rekao je rektor, „bili ponosni na rezultate koji su postignuti na Sveučilištu u Zagrebu. Ali to nije sve.“ Ove godine, prije manje od 2 tjedna, na sajmu inovacija ARCA Sveučilište je osvojilo tri zlatne medalje (za inovatore s FER-a, RGN-a i Metalurškog fakulteta), kao i pet srebrnih te tri brončane medalje. Također su na povezanom sajmu inovacija AGRO ARCA u 2017. godini dvije srebrne medalje osvojili Prehrambeno-biotehnološki fakultet i Šumarski fakultet.

Prof. Jadranka
Keros,
Stomatološki
fakultetProf. Dragutin
Petošić,
Agronomski
fakultetProf. Branko Tripalo,
Prehrambeno-
biotehnološki
fakultetAkademik
Ivan Cifrić,
Filozofski
fakultetAkademik
Pavao Pavličić,
Filozofski
fakultetProf. Živa
Benčić-Primc,
Filozofski
fakultetAkademik
Nikša Gligo,
Muzička
akademijaAkademik
Stanislav Tuksar,
Muzička
akademija

BIOTEHNIČKE ZNANOSTI

DRUŠTVENE ZNANOSTI

HUMANISTIČKE ZNANOSTI

UMJETNIČKO PODRUČJE

Nagrada “Fran Bošnjaković”

Prof. Mislav Grgić
Fakultet elektrotehnike
i računarstvaAkademik Mladen
Obad Šitaroci
Arhitektonski fakultet

Nagrada “Andrija Mohorovičić”

Akademik Andrej
Dujelli
Prirodoslovno-
matematički fakultetProf. Ivan Sonđić
Rudarsko-geološko-
naftni fakultet

Sveučilišni Centar za istraživanje, razvoj i transfer tehnologije (CIRT) u 2016. godini započeo je s provedbom četiriju projekata za koje je ostvareno financiranje u sklopu Programa podrške uređima za transfer tehnologije (UTT Program) koji vodi Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije – HAMAG-BICRO. Četiri projekta iz područja elektrotehnike i medicine dobila su od 376.000 do 560.000 kuna, a izvode se na FER-u i Medicinskom fakultetu. Osim navedenog, u 2016. godini započeti su novi projekti Provjere inovativnog koncepta (PoC) agencije HAMAG-BICRO. Od ukupno 62 projekta odabrana na nacionalnoj razini, uz stručnu podršku Centra na Sveučilištu u Zagrebu, provode se 23 projekta u ukupnoj vrijednosti od gotovo sedam milijuna kuna, od kojih su devet na FER-u, tri na PMF-u, a ostali na fakultetima uglavnom iz područja STEM.

„Pripomenuo bih da se popularna kratica STEM danas pojavljuje u različitim i dopunjenim inačicama. Tako se npr. umjesto

matematike pod slovom M ističe i medicina. Ili se dodaju discipline poput prava i ekonomije, a postoji i oblik s dodanim slovima za Social Sciences. Pojavljuje se i STREAM u kojem su dodani robotika i umjetnost, kao i druge varijacije koje obuhvaćaju umjetničko područje, medicinu, ekonomiju ili poduzetništvo, robotiku, ali i društvene znanosti. Ja bih osobno najradije kratice STEM dodao edukaciju i poduzetništvo te tako dobio ESTEEM sa značenjima ‘poštovanje’ ili ‘vrijednost’, rekao je zagrebački rektor.

Značaj kreativnih industrija

Obrazovanje je proces kojim se stječu STEM znanja i vještine, jednom riječju umijeća, a poduzetništvom se iz njih stvara nova društvena i ekonomska vrijednost. Mnoge nove inačice kratice STEM naglašavaju i važnost obrazovanja koje se stječe na našim velikim fakultetima poput Pravoga ili Ekonomskoga, ali i vrijednosti koju našem društvu daju umjetničke akademije Sveučilišta i njihovo značenje u umjetnosti

u kulturi te razvoju kreativnih industrija. Dizajn proizvoda, o čemu se poučava na Grafičkom te Arhitektonskom fakultetu, također je važan činitelj uspjeha marketinga te oblikovanja i prodaje proizvoda, uključujući visokotehnološku ICT industriju. U žarište dolazi i umijeće izražavanja na engleskom jeziku te korištenje drugim svjetskim jezicima, kao i umjetnost, ekonomija, povijest i javna uprava. Naglasak je i na kritičkoj prosudbi informacija, odnosno na informacijskoj te medijskoj pismenosti koja se poučava na mnogim društvenim i humanističkim fakultetima Sveučilišta poput Fakulteta političkih znanosti, ali i na Hrvatskim smotru Sveučilišta, nove mrežne stranice Sveučilišta, aplikaciju za evidenciju međunarodne suradnje Sveučilišta, web servis Rektorskog zbora pod nazivom „Forum stipendija“ te dodjelu čak 183 Rektorove nagrade za ukupno 728 studenata.

verzitetskom centru Dubrovnika (IUC) tijekom 2016. održan 61. tečaj i 11 konferencija s 1946 sudionika od kojih je oko dvije trećine bilo iz inozemstva. Sveučilište je posebno aktivno i na području tjelesne kulture, a 2016. bila je na tom području najuspješnija jer su te godine organizirane Europske sveučilišne igre Zagreb - Rijeka 2016. Na tim se igrama u 24 sporta natjecalo više od 5000 sudionika s više od 400 sveučilišta iz četrdesetak zemalja. Sveučilište njeguje i odgojnu komponentu rada sa studentima. Od drugih događanja na Sveučilištu u proteklih godinu dana koja se odnose na studente rektor je pohvalio tradicionalno uspješnu Smotru Sveučilišta, nove mrežne stranice Sveučilišta, aplikaciju za evidenciju međunarodne suradnje Sveučilišta, web servis Rektorskog zbora pod nazivom „Forum stipendija“ te dodjelu čak 183 Rektorove nagrade za ukupno 728 studenata.

Veliki broj novaka

Sveučilište se brinulo i za kurikulumu reformu te je u suradnji s HAZU, MZO i drugim tijelima ugostilo skup koji su se bavio analizom kurikularnih dokumenata. Sveučilište je trajno zaposlilo više stotina znanstvenih novaka koji su stekli doktorate znanosti jer je potaknulo da resorno ministarstvo 13. svibnja 2016. javnim sveučilištima da načelnu prethodnu suglasnost za raspisivanje natječaja za koeficijente koji su se oslobađali istekom ili prestankom ugovora o radu znanstvenih novaka od 1. siječnja 2015. godine. Sveučilišni Ured za ljudske resurse je u 2016. pripremio i izdao suglasnosti za preko 1300 radnih mjesta na Sveučilištu u Zagrebu, odnosno 1400 suglasnosti u 2016. godini.

Kao što je i red na ovakvim svečanostima, rektor Boras trudio se govoriti o uspjesima. „No, sigurno da ima toga što možemo još unaprijediti“, rekao je rektor, „ali gledajući u cjelini Sveučilište je napredovalo te uspješno ostvarivalo svoje poslanje u okviru sveučilišne autonomije kao prva znanstvena, obrazovna i kulturna ustanova u našoj Lijepoj domovini kojoj su potrebne takve ustanove i koja ih zasluguje kao nosioce napretka i nacionalnog identiteta, ne samo na domaćoj, nego i na regionalnoj i Europskoj razini, ali koja ima i obvezu da ih podupire i pomaže im u njihovom djelovanju i razvoju“.

ČETIRI CRNA SCENARIJA BUDUĆNOSTI HRVATSKOG JEZIKA (i zbog čega oni nisu vjerojatni)

Akademik
Ranko
Matasović

1 Nakon duge rasprave, Sabor odlučuje donijeti Zakon o hrvatskom jeziku. Zakonom se određuje da u javnoj uporabi u Republici Hrvatskoj smije biti samo standardni hrvatski jezik, onemogućuje se poslodavcima da traže od zaposlenika da na radnom mjestu govore engleski, a sveučilišna predavanja i obrane doktorskih radova na engleskom jeziku strogo se ograničuju. Međutim, čim je donesen, zakon potiče snažnu reakciju velikoga dijela javnosti. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu skupina lingvista i aktivista proglašava zakon »fašističkim« i organizira velike demonstracije na Markovu trgu pod parolama »Jezik pripada nama, a ne vama« i »Pustite narod da govori kako oče«. Mediji, oduševljeni aktivizmom i elanom mladih demonstranata, daju podršku prosvjedima, bojeći se i da će zbog novoga zakona morati više pozornosti posvetiti jezičnoj kulturi svojih voditelja i novinara. Oglašuje se i povjerenik za proširenje Europske unije, koji izražava zabrinutost zbog »autoritarnih tendencija« u Hrvatskoj. U nizu stranih tiskovina pojavljuju se članci koji spominju »buđenje duhova prošlosti na zapadnom Balkanu« i podsjećaju na »purističko ludilo u NDH i jezičnu represiju devedesetih«. Zbog svega toga, Vlada zakon ubrzo povlači i sve ostaje kao i prije.

2 Nakon duge rasprave, Sabor odbacuje prijedlog zakona o hrvatskom jeziku. Zbog nedostatka zakonske regulative, engleski jezik sve se više čuje u medijima i u učionicama hrvatskih sveučilišta. Istovremeno, mladi znanstvenici zanemaruju vlastiti jezik i pišu doktorate na engleskome, a na radnim mjestima strani menadžeri, predstavnici krupnoga kapitala, zlostavljaju hrvatske radnike prijeteci im otkazima ako ne govore engleski. Na koncu, zbog bombardiranja anglizmima u školstvu, biznisu i medijima, hrvatski jezik postaje pidžinom, unakaženim idiomom bez »prave« gramatike i osiromašena rječnika.

Međutim, ništa od svega toga neće se ostvariti. Strani studenti ne hrle na hrvatska sveučilišta da bi se za njih isplatilo držati predavanja na engleskome, a i premali bi broj naših sveučilišnih nastavnika bio u stanju predavati na tom jeziku. Postdiplomski studenti ne pišu doktorate na engleskom jer se od njih i ne očekuje da njihov znanstveni doprinos bude prepoznat u inozemstvu. Da je drukčije, možda bi barem jedno hrvatsko sveučilište ušlo u popis četiristo najboljih svjetskih sveučilišta, što za sada nije slučaj. A ni na radnome mjestu velikog terora engleskog u dogledno vrijeme neće biti: inozemni poslovni ljudi ne pokazuju osobit interes da se presele u Hrvatsku i preuzmu neko od dobro plaćenih menadžerskih mje-

*KAKO HRVATSKI
JEZIK MOŽE BITI
USPJEŠAN PROJEKT
PRETHODNIH
GENERACIJA, AKO
HRVATSKA TO NIJE?*

sta u uspješnim hrvatskim tvrtkama. Kada bi se to i dogodilo, radnike bi od prisile da govore engleski trebalo štititi radno, a ne jezično zakonodavstvo. Neobično je ako u Hrvatskoj zakon o radu bolje štiti radnika od otpuštanja nego od povrede njegovog Ustavom zajamčenog prava da u svojoj državi govori vlastitim jezikom. Na koncu, jezik se ne može pidžinizirati ni »unakaziti« zbog previše posuđenica. To se jednostavno u povijesti jezika ne događa: jezici ne postaju pidžinama zbog posuđivanja stranih riječi. U mnogim europskim jezicima, koji uzorno funkcioniraju kao nacionalni standardi, ima znatno više tuđih riječi nego što će ih u hrvatskom ikada biti. Ruski je vrlo dobar primjer, a i u engleskome ima više posuđenih nego izvornih anglosaksonskih riječi. Štoviše, za engleski zacijelo vrijedi da ne bi mogao imati više anglizama nego što ih ima, pa ipak je sasvim dobar standardni jezik.

3 U Europskoj se uniji ekonomska kriza produbljuje, pa predsjednik Europske komisije ističe da i male zemlje moraju podnijeti svoj dio tereta i provesti mjere stroge štednje. U tom cilju odlučuje se da bliskosrodni i međusobno razumljivi jezici neće više moći istodobno biti službenim jezicima EU, jer je prevođenje na sve njih preskupo. Hrvatskoj, Srbiji, BiH i Crnoj Gori Europska komisija upućuje »preporuku sa zakonskom snagom« da se dogovore oko zajedničkoga službenog jezika. Hrvatska ministrica vanjskih poslova oduševljeno pozdravlja preporuku Europske komisije i ističe kako je Hrvatska oduvijek bila pionir

regionalne suradnje, a hrvatska ministrica kulture predlaže i politički neutralan naziv novoga službenoga jezika svih država zapadnog Balkana: »međusobno razumljivi balkanoslavenski jezik«. Sada dolazi do oštre polemike, ali ne o »preporuci« Europske komisije, već o nazivu zajedničkoga jezika. Prijedlog ministricke kulture izaziva oštre polemike reakcije stručne javnosti, a osobito hrvatske lingvistice, bivše profesorice Sveučilišta u Schweinfurtu i autorice nagrađivane knjige o jeziku i nacionalizmu, koja tvrdi da bi se jezik trebao zvati »srpskohrvatski« s argumentom »da je u nauci odavna dokazano da zajednički jezik treba tako da se zove«. U Srbiji pak prevladava mišljenje da zajedničkim jezikom govore Srbi svih triju vjeroispovijesti, kao i svi Srbi koji žive u državama nastalim raspadom Jugoslavije i drugdje, pa je zato najispravnije da se jednostavno zove – srpski. Na kraju naziv »međusobno razumljiv balkanoslavenski« pobjeđuje jer je pamtljiviji onima koji ne znaju gdje su Hrvatska i Srbija, ali čuli su za Balkan. To se javnosti prikazuje kao velik uspjeh hrvatske vanjske politike. Ni od ovoga scenarija neće biti ništa, ne zato što se u Hrvatskoj ne bi našlo dovoljno političara koji su za političke bodove i pohvale iz Bruxellesa spremni žrtvovati nacionalne interese i hrvatsku jezičnu samobitnost, već stoga što Srbija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora još desetljećima neće postati članicama EU.

4 Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske odlučuje stati na kraj kaosu u pravopisu i donijeti jedinstven i obvezujući pravopis za sve javne i državne institucije. Osniva se povjerenstvo kojemu je zadaća na temelju postojećih pravopisa sastaviti novi službeni pravopis u kojem će biti prihvaćena samo najbolja rješenja (a osobito ona koja su podudarna s pravopisnim pravilima koja slijede ostale države u regiji gdje se govori međusobno razumljivim jezicima). Još prije no što se povjerenstvo prvi put sastalo premijer najavljuje da bez obzira na buduću odluku o novom pravopisu on nikada neće pisati rastavljeno »ne ču«, a mnogobrojni privatni izdavači odlučuju da se na njih odluka Ministarstva znanosti, obrazovanja i

sporta RH ne odnosi, te da nikada neće prihvatiti sastavljeno pisanje »neću«. Suočeno s takvim pritiscima, povjerenstvo donosi kompromisnu odluku da se ubuduće ima pisati »neć u«...

I ovaj scenarij propada već nakon sljedećih izbora. Tada Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH dokida prethodnu odluku Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH, s obrazloženjem da nije provedena dovoljno opsežna javna rasprava o novom pravopisu. Odlučuje se da treba osnovati povjerenstvo koje će na temelju javne rasprave donijeti smjernice o ujedinjavanju pravopisnih rješenja na osnovi postojećih pravopisa, temeljem kojih će Ministarstvo predložiti neobvezujuće preporuke o primjeni pravopisa u javnim i državnim ustanovama. No četverogodišnji izborni ciklus prekratkot je vrijeme za provedbu i ovih odluka...

* * *

Nakon svega ovoga, čitalac će zacijelo pomisliti da sam ja nepopravljivi optimist, kad ne vjerujem ni u jedan od navedenih crnih scenarija o budućnosti hrvatskoga jezika. Ali ništa nije dalje od istine. Primijetit ćete da svi do sada nabrojani crni scenariji imaju jedno zajedničko obilježje, budući da proizlaze iz odluka koje je neko službeno tijelo donijelo ili propustilo donijeti. Ali, po mom mišljenju, za razvitak standardnog jezika »velike odluke« znatno su manje važne od upornog i postojanog rada na izgradnji obrazovnog sustava, kulturnih i intelektualnih institucija i povjerenja u njih i njihovu budućnost. A u Hrvatskoj upravo na tom polju izrazito loše stoje stvari.

Volio bih da ovaj tekst mogu završiti s čvrstim uvjerenjem da će s hrvatskim jezikom sve biti u redu, kao što će sve biti u redu i s Hrvatskom, ali ne mogu to sa sigurnošću tvrditi. Hrvatski je jezik nacionalna institucija, koju su izgrađivale generacije najboljih umova i najnadarenijih umjetnika ove zemlje. Kao takav, i on dijeli sudbinu drugih najviših kulturnih i znanstvenih institucija u Hrvatskoj, i trpi zbog drastičnog pada povjerenja u njih. Ako Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika može biti raspušteno, a da se intelektualna javnost zbog toga osobito ne uzburka, što možemo zaključiti o povjerenju javnosti u naše najviše kulturne i znanstvene institucije? Niti potpunom nebrigom za pitanja norme, niti zakonima i propisima nećemo uvjeriti našu djecu da im je standardni hrvatski jezik uopće potreban, da je više cool dobro govoriti hrvatski nego loše govoriti engleski. No kako ona mogu vjerovati da je vrijedno njegovati hrvatski standardni jezik i upoznavati njegovu povijest, ako im je glavna ambicija iskoristiti svoje obrazovanje da bi što prije emigrirali u neku zemlju gdje se uopće ne govori hrvatski? Kako hrvatski jezik može biti uspješan projekt prethodnih generacija, ako Hrvatska to nije? To je ono čega se ja bojim.

Prava čovjekova domovina je jezik. Da nakon stjecanja države ne bismo izgubili domovinu, najveća je odgovornost na akademskoj eliti čija je prosječna svijest o stanju i sudbini hrvatskoga jezika ispod dopuštene. Stoga će Hrvatska sveučilišta tvrdoglavo, iz broja u broj, inzistirati na promjeni tog stanja svijesti. Započnimo tekstom akademika Ranka Matasovića iz nadasve aktualnog temata Kola 5-6 / 2012. Tekst je redakcijski neznatno skraćen. Cijeli temat sadrži sljedeće priloge: Ernest Fišer, Riječ unaprijed – o nužnosti zaštite hrvatskoga jezika; Mislav Ježić, Hrvatski jezik na pragu Europske unije; August Kovačec,

Hrvatska danas – bez sustavne jezične politike; Radoslav Katičić, O položaju hrvatskoga jezika; Leopold Auburger, Položaj hrvatskoga književnog jezika i njegova pravopisa – jučer, danas i sutra; Artur Bagdasarov, Zakon o hrvatskom jeziku i pravopisni konsenzus; Mario Grčević, Institucionalna jezična politika u Republici Hrvatskoj i položaj hrvatskoga jezika danas; Ranko Matasović, Četiri crna scenarija o budućnosti hrvatskoga jezika (i razlozi zašto oni nisu vjerojatni); Tihomil Maštrović, Međunarodno priznanje hrvatskoga jezika; Andrea Sapunar Knežević, Marijana Togonal, Hrvatski jezik i mediji.